

Introducere

„Întruniți astăzi, 21 iunie 1995, la Snagov, semnarii prezentei Declarații constată că «Strategia națională de pregătire a aderării României la Uniunea Europeană» elaborată de Comisia special constituită în acest scop, din reprezentanți ai partidelor politice parlamentare, ai Guvernului, ai cercurilor academice, ai societății civile exprimă orientarea fermă a României de a-și axa dezvoltarea pe promovarea atributelor unei societăți democratice – statul de drept, pluralismul politic, separarea puterilor, alegeri libere, respectarea drepturilor omului, inclusiv ale persoanelor aparținând minorităților naționale, crearea unei economii de piață eficiente și durabile, compatibile cu principiile, normele, mecanismele, instituțiile și politicile Uniunii Europene”.

Documentul citat, cunoscut ulterior ca Declarația de la Snagov, adoptată în timpul mandatului președintelui Ion Iliescu, a fost momentul *unic* în istoria postdecembristă a României în care părțile semnatare, trecând peste interesele de grup, politice, economice, ideologice, au acționat solidar, constructiv și consensual, stabilind traiectoria viitoarei României în cadrul Uniunii Europene, pe baza acelor principii enunțate în Declarație și prevăzute în numeroasele documente fondatoare și completatoare ale Uniunii Europene¹.

Având la bază acest *consens original*, au fost încheiate cu Uniunea Europeană tratate, acorduri, s-au stabilit etape de parcurs, condiții, evaluări preliminare de preaderare, România a modificat Constituția, legile, inclusiv ale justiției, a procedat la majore restructurări economice, ale administrației, educației etc., astfel încât *în anul 2004 au fost încheiate capitolele de preaderare*, inclusiv capitolul 24 – justiție și afaceri interne (JAI), pe baza în principal a adoptării pachetului de legi ale justiției în vara-toamna anului 2004. Evaluatorii europeni au constatat respectarea principiilor de funcționare a Uniunii în redactarea legilor justiției, au salutat înființarea Consiliului Superior al Magistraturii, gestionar exclusiv al carierei profesionale a judecătorilor și procurorilor, eliminarea influenței/ingerinței politice din parcursul profesional al magistraților judecătorești și procurori, impunerea meritocrației prin concurs, crearea unei instituții speciale de luptă împotriva corupției.

În anul 2005 în România s-au schimbat guvernarea și președintele.

Tot în anul 2005, *s-a întâmplat CEVA în legătură cu justiția penală* din România. Legile justiției au fost din nou modificate, de data aceasta în sens invers anului 2004: *a fost reintrodus controlul politic* asupra numirii/revocării vârfurilor parchetelor centrale și

¹ Actul unic european, semnat la 17 februarie 1986 (Luxemburg) și 18 februarie 1986 (Haga), în vigoare de la 1 iulie 1987; Tratatul privind Uniunea Europeană – Tratatul de la Maastricht, semnat la 7 februarie 1992, în vigoare de la 1 noiembrie 1993; Tratatul de la Amsterdam, semnat la 2 octombrie 1997, în vigoare de la 1 mai 1999; Tratatul de la Nisa, semnat la 26 februarie 2001, în vigoare de la 1 februarie 2003; Tratatul de la Lisabona, semnat la 13 decembrie 2007, în vigoare de la 1 decembrie 2009. Tratatul a fost modificat succesiv pe măsura aderării a noi state, în anii 1973, 1981, 1986, 1995, 2004, 2007, 2013.

instanței supreme, *au fost amputate competențele CSM* privind cariera procurorilor în favoarea procurorului general numit politic, a ministrului politic al justiției și a președintelui politic al țării, s-a recunoscut *dreptul președintelui politic al țării de a refuza oricând propunerile de numire în funcție a procurorului general, a președintelui instanței supreme și a adjuncților acestora*; s-au creat *căi derogatorii netransparente și acut subiective de promovare la vârf*, înlăturându-se concurența, pregătirea profesională și meritocrația ș.a. În considerația unui raționament logic elementar generat de modificările ce afectau la vedere și consistent principiile de funcționare independentă a unei justiții europene, se aștepta o reacție contondentă și tot logică a întregii societăți civile, a elitelor și media din România, precum și o reacție dură instituțională a forurilor europene în sensul stopării acestui regres legislativ². A fost exact invers. Reacția celor enumerați nu a fost de respingere, ci de susținere masivă a noilor modificări și a promotorilor acestora, în condițiile în care principiile statului de drept, ale independenței justiției și ale magistraților rămăseseră și în anul 2005 aceleași cu cele declarate și acceptate de Uniunea Europeană în anul 2004.

În acest context, inevitabil a apărut întrebarea – *de ce ?* De ce o parte majoritară a media din România, a societății civile, a elitelor românești, a politicienilor, nu respingeau, ci sprijineau regresul vizibil, de ce *toate* instituțiile și *toți* oficialii europeni nu respingeau, ci sprijineau regresul, cum era posibil ca acțiunile de susținere, interne și externe, numeroase și diverse, să fie concertate în timp și spațiu, ca și acțiunile îndreptate împotriva acelor puțini care denunțau grosolanul regres bazându-se tocmai pe principiile clamate public de europeni?

Ce resort nepublic putea capacita toate aceste entități private sau publice, naționale și din afara țării, să acționeze concertat, pentru a apăra/justifica *anomaliile* legiferați în 2005 ce contraveneau vădit tuturor principiilor europene despre justiție – statul de drept, independența justiției și a magistraților, eliminarea imixtiunii politice în justiție, separarea și echilibrul puterilor în stat – și de ce aceste demersuri se materializau doar pentru România, nu și pentru celelalte țări membre sau candidate la aderare?

La vremea respectivă nu putea fi nici măcar cerută și cu atât mai puțin dată o explicație plauzibilă. Criticile și întrebările erau potopite din toate părțile cu șabloane de propagandă și acuze uzuale deja, „dinozauri”, „comuniști”, „penali”, „corupți”, „nu vreți cu Europa, ci cu Rusia” și cam atât. Acestea erau explicațiile „reformiste” atunci, aceleași au rămas timp de 15 ani³.

² Singurele reacții logice de respingere a modificărilor legilor justiției din anul 2005 au venit din partea forurilor profesionale, Consiliul Superior al Magistraturii, care a avizat negativ modificările și Înalta Curte de Casație și Justiție, care a adoptat în adunarea generală a judecătorilor o scrisoare de respingere a modificărilor, adresată Parlamentului României. În aceeași categorie trebuie amintită și scrisoarea de protest adresată ministrului justiției de expertul german de preaderare, judecător la Curtea de apel Koln, dr. Dieter Schlafen. Toate documentele relevau aceeași consecință – afectarea gravă a independenței justiției.

³ „Oricum eu cred de mult acest lucru și văd tot mai pregnant că vor să ne ducă spre ruși” – Bruxelles, octombrie 2017. Declarația aparține fostei ministre de justiție 2005, Macovei și se referea la puterea politică de la București care începuse demersurile de modificare a legilor justiției marca 2005.

Spre deosebire de momentul anului 2005, astăzi, la 15 ani distanță, societatea românească este în posesia unor probe de necontestat oferite de propria sa realitate existențială în această perioadă și tocmai de aceea își poate oferi singură explicații⁴.

Lucrarea (raportul)⁵ de față a sistematizat această realitate.

Structura *Lucrării* a fost astfel concepută încât să răspundă argumentat celor trei întrebări: ***de ce, cum și cu ce scop?***

Răspunsul tehnic-managerial al acțiunilor masive concertate intern/extern de a convinge opinia publică internă și externă că încălcarea unor principii ale Uniunii reprezintă de fapt tocmai respectarea lor, iar respectarea constituie încălcare, era relativ simplu. Astfel de acțiuni nu se puteau/pot desfășura *ad-hoc*, aveau nevoie de o strategie conceptuală și de aplicare, de punți de legătură, contacte, resurse umane suficiente și calificate, suport logistic și financiar deja existent la momentul declanșării acțiunii, calendar de etapă etc., acțiuni a căror potențare necesita în primul rând timp măsurat nu în luni, ci în ani. Dificultatea apărea în a descoperi ***scopul*** unui asemenea efort de deturnare legislativă și de manipulare a opiniei publice românești și străine. Evoluția ulterioară în ani a traiectoriei justiției penale române a clarificat și acest aspect. Acum, în anul 2020, se poate afirma argumentat nu doar pe bază de raționament logic, ci și pe baza unor dovezi publice de necontestat, că România a constituit un amplu câmp experimental al unui ***Proiect-pilot*** cu un obiectiv de cercetare bine determinat – ***posibilitatea dominării unei democrații europene prin pârgھیile justiției penale***, deasupra și în afara opțiunilor electorale. România era potrivită și reprezentativă atât ca eșantion (număr populație și teritoriu medii), dar și din perspectiva altor criterii: grad de educație rezonabil, deși cu un trend accentuat în scădere după anul 1989 și predispus manipulării emoționale pe teme tradiționale de antagonizare (tineri reformiști vs bătrâni nostalgici, progres european vs frâne comuniste, Europa-Rusia ș.a.), prezența doar anemică a unor factori de reacție ***solidară*** la nivel de masă (sindicală, profesională, culturală, civică, politică), tendința de deplasare masivă a unor segmente de populație activă rămasă fără loc de muncă spre țările vestice, în emigrație economică, nesiguranța nivelului de trai generată de tranziția economică de la socialism la capitalism, erorile de strategie economică accentuate de frecvente conotații infraționale indigene și externe, disponibilitatea majorității covârșitoare a politicienilor români la compromisuri de orice fel, o populație captivă unui spațiu dat, anterior 1989, cucerită apoi de mirajul unei circulații libere în Europa și foarte receptivă la opiniile și părerile oficialilor europeni, atât cele pro cineva, dar mai ales cele contra cuiva⁶.

Acesta era contextul punerii în aplicare a ***Proiectului-pilot*** privind dominarea unei societăți democratice contemporane prin pârgھیile justiției penale, țara aleasă ca fiind cea mai potrivită prin prisma criteriilor de mai sus, fiind România. În timp, această ipoteză a mai fost avansată în spațiul public, dar numai punctual, cu determinare de speță, orientată

⁴ Explicația oferită de fostul președinte al României, Traian Băsescu, dar după epuizarea celor două mandate ale sale, a fost una foarte simplă: „**stat mafiot**”.

⁵ Vor fi folosite în mod curent ambele denumiri.

⁶ Aceste aspecte vor fi detaliate în cuprinsul lucrării.

preponderent spre latura expozitiv-enumerativă, fără preocuparea unei analize juridic-argumentative exhaustive și coroborate a actelor, faptelor și deciziilor interne/externe ale acestei perioade⁷. Ipoteza, în diverse variante, a fost de regulă avansată sub formă de ripostă sporadică din partea unor persoane/personalități/entități publice sau private afectate direct de malaxorul juridic instituit prin Proiect și tocmai de aceea ecoul acestor riposte fie lipsea, fie era rapid și facil anihilat de componentele Proiectului pe două căi predilecte: prima, prin acuzarea răzvrătirii de subiectivism, partizanat cu penalii și opoziție la lupta anticorupție, cea de a doua, prin ridiculizarea sa și ducerea în derizoriu pe tema teoriilor conspiraționiste. Ambele căi, folosite fie individual, fie combinate, în funcție de subiect și conjunctură, erau menite să insuflă opiniei publice ori că subiectul urmărește să se sustragă legii, ori că bate câmpii cu povești conspiraționiste despre OZN-uri și omuleți verzi creați și finanțați de George Soros⁸.

Raportul de față constituie primul document cu abordare exhaustivă a **anomaliilor** generate de **anomia originară** Proiectul-pilot și de expunere, poate prea amplă uneori, dar mereu argumentată juridic și cazuistic, a tot ceea ce a însemnat Proiectul-pilot asupra societății românești: componente, coordonare, punere în aplicare, consecințe, în scopul de a înțelege parcursul prin care noțiunile de *penali, corupți, arestare, cătușe, pușcărie exemplară, umilire, binom, culoar judiciar, protocoale, plicuri galbene, probe false, abuzuri judiciare, represiune nedreaptă, paradeală, corupție apocaliptică* și, nu în ultimul rând, **republica procurorilor** au devenit uzuale în comunicarea publică românească.

Ca orice punct de vedere, și cel de față poate fi bănuit de subiectivism. Tocmai de aceea în construcția lucrării au fost selectate doar acele elemente argumentative bazate pe fapte, texte legale, reguli și principii, pe raționamente logice elementare, dar și juridice. În același timp, multe dintre raționamentele și concluziile exprimate argumentativ au fost publicate în reviste de specialitate mult anterior anului 2020, în perioade în care nici Parlamentul actual, nici Guvernul actual, nici Președintele actual, nici CSM-ul actual, nici Comisia Europeană actuală nu erau în funcție, motiv în plus pentru îndepărtarea unei eventuale ipoteze de partizanat/ostilitate, cu atât mai mult cu cât erau formulate la vremea lor din postura de judecător a autorului, funcție care prin ea însăși presupune imparțialitate, neutralitate și obligație de rezervă. Era util ca aceste aspecte să fie clarificate.

În prima sa parte, *Raportul* insistă, nu întâmplător excesiv, pe o prezentare comparativă, analitică și explicativă a dispozițiilor de **reformă reală** aduse legilor justiției în anul 2004 și de **reformă „vopsită”** în anul 2005, în scopul familiarizării celor interesați cu

⁷ A se vedea în acest sens, lucrarea mai amplă și orientată spre latura expozitiv-enumerativă, *Raportul* privind activitatea subversivă din Justiție și serviciile de informații, dat publicității pe data de 9 noiembrie 2017 de site-ul Lumea justiției coordonat de jurnalistul Răzvan Savaliuc. Se reține în Raport că derapajele justiției penale au fost generate de cooperarea peste lege a parchetului cu serviciile de informații și că rolul conducător al acestei colaborări l-a avut președintele Traian Băsescu, afirmații adevărate în bună parte în sensul că parteneriatul parchet – servicii secrete a avut un rol determinant, dar nu principal, ca de altfel și Traian Băsescu, aflat însă nu într-o postură de creator și conducător, ci de executant șef coordonator pe componenta internă a Proiectului.

⁸ Subiectul va fi detaliat în cuprinsul lucrării.

efectele/consecințele punctuale, pozitive și/sau negative, ale fiecărei modificări în parte, dar și ale întregului ansamblu legislativ pe justiția penală⁹. Expunerea este însoțită de reacțiile europene față de cele două modificări, 2004-2005, rezervate față de progresul celei dintâi, aprobative strident față de regresul celei de a doua.

Raportul continuă cu prezentarea argumentativ-explicativă a componentelor Proiectului și a coordonării sale de la nivelul președinților României, Traian Băsescu 2005-2014 și Klaus Johannis, 2014-prezent.

O parte distinctă a fost rezervată consecințelor grave ale aplicării Proiectului asupra credibilității instituțiilor publice românești, asupra economiei românești și nu în ultimul rând asupra destinelor umane, exclusiv românești, programatic și experimental călcate în picioare.

Ultimul capitol detaliază analitic și argumentativ momentul care a constituit apogeul activității plenare a componentelor Proiectului, respectiv modificările aduse legilor justiției în anii 2017-2018, perioadă în care ipocrizia politică și instituțională europeană a devenit transparent de abuzivă, iar acțiunile coordonate din interior ale componentelor Proiectului au devenit tot mai transparent ostile orânduirii constituționale românești și, implicit, principiilor de funcționare ale Uniunii.

Concluziile *Lucrării* se desprind de la sine, din întregul său cuprins, și reiterează sintetic scopurile acesteia: 1. conștientizarea publică argumentată a faptului că România a constituit subiectul unui Proiect-pilot definitivat cu succes; 2. demontarea argumentată a pretențiilor de obiectivitate principială a componentelor Proiectului; 3. conștientizarea publică a nevoii de reconsiderare a modului de funcționare a instituțiilor europene 4. atenționarea celor interesați asupra probabilității aplicării rezultatelor Proiectului-pilot din România la scara altor entități statale ori de uniuni de state.

Lucrarea a lăsat însă fără răspuns trei întrebări – cine a **conceput**, cine a **aprobat** și cine a **plătit** Proiectul¹⁰?

⁹ În cuprinsul Raportului au fost redate în scop argumentativ numeroase studii, articole, expuneri etc. publicate în perioada 2005-2020 în domeniul analizat, declarații, interviuri, mărturii ale celor ce s-au situat, în aceeași perioadă, de o parte și de cealaltă a ceea ce a semnat în tot acest timp represiunea nedreaptă, victime ale represiunii și autori ai represiunii.

¹⁰ În anul 1945, la Yalta, se puneau bazele unui alt Proiect, al împărțirii Europei. Românii anilor '50, cu viața bulversată dramatic de transformările de tip sovietic, nu înțelegeau anomalia stării de pasivitate a democrațiilor occidentale pentru că lor nu le spusese nimeni despre Proiectul de la Yalta. Au aflat mult mai târziu, când oricum, pentru cei ce trăiseră sovietizarea țării pe viu, nu din auzite, nu mai conta.

Capitolul 1

Stadiul de preaderare 2002-2004. Conturarea Proiectului-pilot România

Secțiunea 1

Parcursul de preaderare a României la Uniunea Europeană

La 1 februarie 1993 a fost semnat Acordul de Asociere a României la Uniunea Europeană (UE).

Acordul a intrat în vigoare la data de 1 februarie 1995 și a presupus mai multe etape de armonizare a regulilor unei țări venite dintr-o altă zonă de organizare socială, la exigențele unui nou tip de societate, cea de democrație europeană:

- iunie 1995 – România prezintă cererea oficială de aderare la UE;
- decembrie 1999 – Consiliul European de la Helsinki decide deschiderea negocierilor de aderare cu România (alături de alte șase state candidate);
- decembrie 2002 – Consiliul European de la Copenhaga a exprimat sprijinul pentru obiectivul aderării României la UE în 2007;
- decembrie 2003 – Consiliul European de la Bruxelles a stabilit calendarul de aderare a României la Uniunea Europeană: finalizarea negocierilor în 2004, semnarea Tratatului de Aderare cât mai curând posibil în 2005 și aderarea efectivă la Uniunea Europeană în ianuarie 2007. În concluziile Consiliului European s-a afirmat că aderarea României și Bulgariei reprezintă obiectivul comun al Uniunii Europene cu 25 de membri. Pentru prima dată, într-un document al Consiliului European este afirmat obiectivul semnării Tratatului comun de aderare a României și Bulgariei în 2005, precum și sprijinul Uniunii Europene în acest sens;
- octombrie 2004 – La 6 octombrie 2004, Comisia Europeană prezintă Raportul anual 2004 pentru România, precum și Documentul de Strategie privind perspectivele procesului de extindere. Documentele afirmă sprijinul ferm al Comisiei Europene în favoarea încheierii negocierilor de aderare cu România (și Bulgaria) până la sfârșitul anului 2004;
- decembrie 2004 – Încheierea din punct de vedere tehnic a negocierilor de aderare în cadrul Conferinței de Aderare la nivel ministerial din 14 decembrie 2004;
- decembrie 2004 – Consiliul European de la Bruxelles din 16-17 decembrie 2004 a confirmat încheierea negocierilor de aderare cu România și a reafirmat calendarul de aderare: aprilie 2005 – semnarea Tratatului de Aderare; 1 ianuarie 2007 – aderarea efectivă;
- 13 aprilie 2005 – România a primit avizul conform al Parlamentului European (PE) pentru semnarea Tratatului de Aderare. Conform procedurii (art. 49 TUE), forul democratic european s-a pronunțat la 13 aprilie 2005, cu ocazia sesiunii plenare, în baza

unui Raport de progrese elaborat de raportorul PE pentru România, Pierre Moscovici. Rezultatul votului din plenara PE: aviz conform: 497 de voturi pentru, 93 împotriva, 71 abțineri. Raportul Moscovici: 564 de voturi pentru, 59 împotriva, 41 abțineri;

– 25 aprilie 2005 – Semnarea Tratatului de Aderare a României și Bulgariei la UE, la Luxemburg;

– 21 iunie 2005-24 noiembrie 2006 – Semnarea Tratatului de toate cele 25 țări membre;

– decembrie 2006 – Consiliul European de la Bruxelles din 14-15 decembrie 2006 confirmă aderarea României la UE la 1 ianuarie 2007¹¹.

Secțiunea 2

Obligații de preaderare impuse României în domeniul justiției

Documentele emise de forurile europene în materia justiției române în perioada de preaderare, incluse în Capitolul 24 – justiție și afaceri interne, au fost destul de vagi în legătură cu sistemul judiciar propriu-zis, cu statutul magistraților, al Consiliului Superior al Magistraturii, al Institutului Național al Magistraturii și al Școlii Naționale de Grefieri, insistându-se pe domenii care fie nu aparțineau domeniului justiției, ci celui al afacerilor interne (vamă, spațiul Schengen, statut polițiști, protecția datelor, i/e/migrație etc.), fie vizau aspecte secvențiale din zona de justiție, cu precădere lupta împotriva corupției, temă asupra căreia s-a insistat în mod deosebit, plecându-se de la premisa ce nu a fost niciodată justificată/argumentată/dovedită de partenerii europeni că în România corupția, mai ales la nivel înalt, cunoaște dimensiuni apocaliptice în raport cu țările membre.

Evaluările de atunci ale reprezentanților europeni au plecat de la ***două premise eronate sau asumat denaturate. Prima, amintită deja, privind corupția românească generalizată, iar cea de a doua că justiția românească se afla undeva în zona unui stadiu tribal-antic-medieval, magistrații români constituind un melanj al sfatului bătrânilor cu cel al unei inchiziții de tip comunist***, fiind necesare în acest context masive transformări conceptuale și instituționale. De aici s-a pornit în drumul europeanizării justiției române, iar aceste prime „evaluări/certitudini” ale partenerilor europeni au însoțit tot parcursul de aderare a României la Uniune și ulterior aderării, până în prezent. ***De departe evaluările europene erau deformate, voit sau nu***. Corupția în societatea românească există și va exista mereu, ca și în toate celelalte țări membre UE, iar magistrații români au fost astfel magistrați, acționând și anterior și ulterior anului 1989 în baza acelorași principii generale de drept ca și colegii lor europeni, indiferent de tipul de societate¹². Sigur că nu poate fi

¹¹ Sursă – site Ministerul Afacerilor Externe din România.

¹² Procesul civil în România anului 1990 se desfășura pe aceleași baze procedurale stabilite de Cuza-Vodă la 1864 și prevăzute în toate codurile de profil europene: dreptul la apărare, accesul liber la justiție, egalitate în

contestată influența politico-ideologică în sistemul judiciar românesc ante-decembrist și apărarea cu precădere prin lege a anumitor valori (de exemplu proprietatea socialistă în raport cu cea privată), dar sistemul funcționa, din punct de vedere tehnic-profesional, în general, pe baza acelorași principii promovate și în sistemul european¹³. Important pentru România era să înlăture printr-o nouă legislație acele pârghii normative de influență politico-ideologică din sistem, indiferent de natura lor comunistă ori capitalistă și să probeze capacitatea sa de a construi un sistem judiciar independent, cu magistrați și instituții independente de decidentul politic. ***Din nefericire, evaluarea inițiată de partenerii europeni cu privire la stadiul în care se afla sistemul de justiție românesc a fost de la bun început în defavoarea părții române, sub cele două aspecte enunțate mai sus, tendință ce s-a menținut mai apoi în tot parcursul de aderare și ulterior aderării, până în prezent.***

Pentru finalizarea procesului de aderare, României i s-a întocmit o foaie de parcurs, verificabilă periodic, cuprinzând toate domeniile ce caracterizează o societate democratică: de natură economică, justiție, afaceri interne, externe etc. Raportul de față va analiza domeniul de justiție și doar conex și alte domenii, dar tot în legătură cu cel al justiției.

În domeniul justiție, foaia de parcurs prevedea destul de succint câteva condiționări generale enumerate deja în supra, condiționări evaluate într-o primă etapă prin Raportul din anul 2002 în care, la punctul 2.2. ***Capacitatea judiciară***, se constatau „*progrese în anumite domenii legate de funcționarea sistemului judiciar*”, dar se exprimau „*mai multe temeri serioase în domenii prioritare pentru reformă: – necesitatea măsurilor pentru garantarea independenței efective a sistemului judiciar; – sistemul de recurs în anulare ar trebui să fie revizuit în conformitate cu Convenția europeană a drepturilor omului și cu scopul de a reimpune principiul siguranței legale; – elaborarea unei strategii cuprinzătoare pentru a îmbunătăți funcționarea sistemului judiciar (elementele cheie ale strategiei ar trebui să fie măsurile practice de a garanta independența deplină, pentru a intensifica etica, instruirea și profesionalismul judecătorilor, procurorilor și profesiilor din domeniul legislativ și pentru a îmbunătăți organizarea internă a Curții și de a realiza coordonarea mai eficientă între agențiile de stat responsabile cu probleme judiciare)*”.

fața legii, contradictorialitate, publicitate, dreptul la căile de atac și altele asemenea, iar magistrații români erau absolvenți de studii superioare juridice, promovați exclusiv prin concurs ș.a.m.d. În materie penală, toate drepturile individuale recunoscute prin Convenția europeană a drepturilor omului, la care România a aderat încă din anul 1994, au fost cuprinse și garantate de Constituția din anul 1991: prezumția de nevinovăție, dreptul la asistență juridică, inviolabilitatea persoanei etc. Sigur că multe dintre prevederile unor norme de organizare judecătorească și ale statutului magistraților erau încă tributare valorilor vechiului tip de societate, dar de la nevoia obiectivă a înlocuirii acestora, până la a-i încadra pe magistrații români și sistemul judiciar român în grolele comunei primitive de organizare judecătorească, este, pe de o parte, cale lungă, iar pe de altă parte este o premisă eronată de abordare a unei evaluări sistemice obiective.

¹³ A se vedea în acest sens studiile întocmite cu o frecvență de doi ani ale Comisiei Europene pentru Eficientizarea Justiției (CEPEJ), din cadrul Consiliului Europei. Studiile amintite vizează sistemele judiciare din Europa, din perspectiva tuturor parametrilor de evaluare a acestora, studii din care rezultă fără echivoc alinierea României din toate punctele de vedere la ceea ce presupune un sistem judiciar democratic. Primul studiu a fost dat publicității în anul 2005 la Haga, iar mai apoi a fost reactualizat până în prezent cu o frecvență de doi ani.

Secțiunea 3

Închiderea Capitolului 24 – justiție și afaceri interne

Raportul intermediar din anul 2002 a fost urmat de numeroase alte negocieri sectoriale între partea română și cea europeană, toate acestea fiind finalizate printr-o ultimă evaluare în Raportul periodic 2004 asupra progreselor înregistrate de România în vederea aderării la UE, prezentat de Comisia Comunităților Europene la Bruxelles, pe data de 6.10.2004, raport care a constituit practic baza deciziei de închidere și a Capitolului 24 – justiție și afaceri interne și în care se rețineau, printre altele, următoarele:

*„...Revizuirea din 2003 a Constituției a transformat Curtea Supremă de Justiție în Înalta Curte de Casație și Justiție, asigurând numirea pe viață a noilor săi membri și de asemenea declarând justiția ca putere egală și independentă a statului.... În iunie 2004 a fost adoptat un pachet de trei legi privind Consiliul Superior al Magistraturii, organizarea judecătorească și statutul magistraților. Acestea conțin propuneri importante, dar nu s-a făcut nici o actualizare a Strategiei privind reforma sistemului judiciar sau a Planului de acțiuni aferent, pentru implementarea procesului de reformă. Pachetul cu cele trei legi, care a intrat în vigoare pe 30 septembrie, dar nu este încă implementat efectiv, are ca scop îmbunătățirea semnificativă a independenței și eficacității justiției. CSM își va asuma întreaga responsabilitate pentru recrutarea, promovarea și sancționarea judecătorilor și procurorilor. Legile introduc o schimbare structurală majoră în justiție... **Ministrul justiției nu mai poate numi direct judecătorii sau promova magistrații către instanțele superioare și către parchete sau într-o poziție de conducere în cadrul CSM.** Aceasta reprezintă o evoluție pozitivă în termenii creării unei justiții independente... Ministrul continuă să participe la întrunirile celor două secțiuni ale CSM cu drept de vot deplin sau cu capacitatea de facto de a-i influența deciziile. Un studiu oficial recent a evidențiat faptul că majoritatea judecătorilor au fost supuși presiunilor politice în timpul exercitării îndatoririlor oficiale. Propunerea de către Executiv a persoanelor pentru pozițiile decizionale cheie în justiție a devenit o practică obișnuită: în iulie 2004, un candidat fără experiență practică ca judecător, dar care a lucrat ca consilier politic la nivel înalt pe parcursul mai multor ani, a fost numit președintele Înaltei Curți. În plus, față de schimbările formale ale legislației și ale structurilor organizaționale, trebuie creat un mediu în care judecătorii cu experiență să capete o cultură a muncii corespunzătoare noilor responsabilități ce le revin pentru apărarea independenței justiției în practică, pentru garantarea aplicării eficiente a legii și pentru asigurarea de standarde profesionale ridicate în cadrul sistemului. Consiliul Superior al Magistraturii va funcționa ca o instituție permanentă, dar în afară de Președinte și Vice-președinte membrii Consiliului vor continua să-și îndeplinească îndatoririle conform funcțiilor lor permanente. Ministerul Finanțelor Publice trebuie să sprijine propunerea CSM în ceea ce privește bugetul pentru funcționare și numărul angajaților. În afară de bugetul său de funcționare, CSM nu are dreptul să facă propuneri bugetare pentru sistemul judiciar, dar Ministerul Justiției trebuie să obțină încuviințarea formală a Consiliului pentru propunerile sale din acest domeniu... În perioada de raportare s-au desfășurat la scară mare examene de recrutare pe*

baze competitive. Cei ce au fost recrutați nu sunt obligați să urmeze pregătirea judiciară specifică de doi ani oferită de Institutul Național al Magistraturii, ceea ce poate conduce la subminarea rolului institutului ca garant al standardelor profesionale al celor ce intră în sistem... Institutul Național al Magistraturii a suferit, pe o perioadă prelungită, o instabilitate în ceea ce privește conducerea, aceasta limitând progresul reformei... Recrutarea **formatorilor cu experiență**¹⁴ în profesia judecătorească ar putea contribui la îmbunătățirea calității cursurilor de formare inițială și de formare continuă prin concentrarea pe aspecte practice, inclusiv implementarea Convenției europene privind drepturile omului în România cât și a legislației UE. Centrul de formare pentru grefieri continuă să asigure atât formarea inițială cât și formarea continuă, dar facilitățile nu corespund responsabilităților ce îi revin... În aprilie 2004 o hotărâre de guvern a schimbat denumirea Serviciul Independent de Protecție Anticorupție (SIPA) în Direcția Generală de Protecție Anticorupție (DGPA) și pentru prima dată a stabilit obligații pentru acesta de a raporta Parlamentului asupra activității ce o desfășoară. Stabilirea bazei legale pentru DGPA și numirea unei noi conduceri în decembrie 2003 sunt evoluții pozitive, deoarece SIPA ducea lipsă de transparență și răspundere și a fost semnalată ca fiind implicată în încălcarea drepturilor omului în închisori și în exercitarea de influențe asupra justiției. În hotărârea de guvern nu există nici referire privind cooperarea și împărțirea responsabilităților DGPA cu PNA, principala agenție de luptă împotriva corupției, și nici un raport privind activitățile DGPA nu a fost depus la comisia parlamentară specializată. Rațiunea existenței unui serviciu militarizat de securitate în cadrul Ministerului Justiției trebuie încă demonstrată.

Măsuri anticorupție

Studiile și evaluările întreprinse atât de organizațiile naționale cât și de cele internaționale confirmă faptul că corupția rămâne o problemă serioasă și răspândită în România, care afectează aproape toate aspectele societății. Nu au fost înregistrate reduceri ale nivelului de percepere a corupției iar numărul condamnărilor rămâne scăzut, mai ales în ceea ce privește corupția la nivel înalt. Lupta împotriva corupției este împiedicată de problemele de integritate chiar în instituțiile care sunt implicate în aplicarea legii și lupta împotriva corupției... În general, legislația anti-corupție a României este bine dezvoltată și este în linii mari în conformitate cu acquis-ul UE. România nu este încă parte la Convenția OCDE din 1997 privind Combaterea Mituirii Oficialilor Publici Străini în Tranzacțiile Comerciale Internaționale. Cu toate acestea, **mai este destul loc pentru îmbunătățire**... Prioritatea pentru Guvernul României trebuie să fie asigurarea implementării riguroase a legislației existente. Măsurile conținute în Strategia Națională Anticorupție și în Planul de acțiune aferent au avut până acum un impact limitat. În ciuda suspendării din funcțiile de partid a

¹⁴ Din păcate, această cerință nu a fost mai deloc respectată. Marea majoritate a formatorilor INM au fost selecționați dintre judecătorii și procurorii de nivel minim profesional, corespondent instanțelor și parchetelor de la baza ierarhiei, respectiv judecătorii și parchetele de pe lângă acestea. Surprinzător însă, această neconcordanță dintre recomandările Raportului intermediar și situația reală a recrutării unor formatori lipsiți de orice fel de experiență, regulă în perioada ulterioară 2005, nu a fost niciodată criticată în rapoartele MCV. Inevitabil se impune întrebarea, ce va fi repetată frecvent în cursul acestei lucrări și anume, **de ce?**

unui număr de politicieni regionali și locali cunoscuți, nici unul dintre aceste cazuri nu a condus la sancțiuni penale în perioada de raportare... În același timp, ordonanța de urgență a redus pragul financiar pentru cauzele pe care structura centrală a PNA le poate cerceta. Aceasta poate conduce la o creștere a volumului de lucru și la orientarea activității PNA spre mica corupție. Numărul de condamnări rezultate în urma investigațiilor PNA este mai degrabă modest... De la începerea activității, cercetările PNA au condus la 86 de condamnări cu închisoarea, puține dintre acestea putând fi considerate cazuri de corupție la nivel înalt. PNA trebuie să se asigure că rămâne orientată pe mandatul său inițial de cercetare a corupției de la nivel înalt, în loc de a cerceta un număr mare de cazuri de mică corupție. Obligația PNA de a raporta Parlamentului a fost anulată în mai 2004 în urma unor cereri repetate din partea Președintelui PNA, argumentând că acest lucru va garanta independența politică a instituției. Acest lucru, totuși limitează transparența, controlul public al PNA și supravegherea parlamentară...”

Documentul, care practic a constituit semnalul de undă verde pentru aderarea României la UE, a stabilit oficial și instituțional că România și-a îndeplinit angajamentele față de Uniune în domeniul justiției adoptând o legislație, inclusiv la nivel constituțional, menită să garanteze independența sistemului judiciar și a magistraților, eliminând influența factorului politic, în principal prin înființarea și operaționalizarea Consiliului Superior al Magistraturii, for profesional, garant al independenței justiției și unic gestionar al carierei magistraților. A mai reținut documentul că, deși noile măsuri nu au fost încă implementate (nici nu aveau cum, intrând în vigoare doar în luna septembrie 2004), acestea erau în sensul unei independențe a justiției față de politic.

Dar, alături de nota generală de acceptare, documentul cuprindea o serie de mențiuni depreciative, surprinzătoare nu pentru că erau depreciative, ci pentru că erau bazate doar pe impresii personale sau pur și simplu nebazate, multe dintre ele fiind chiar nerelevante din perspectiva îndeplinirii obligațiilor de aderare pentru că vizau nu noile reglementări naționale în materie, ci reglementări abrogate de noua legislație:

– *„majoritatea judecătorilor au fost supuși presiunilor politice în timpul exercitării îndatoririlor oficiale”*. Afirmatia nu numai că nu era susținută decât generic prin enunțarea unui presupus studiu oficial, neidentificat, dar era contrazisă de un alt raport întocmit în aceeași perioadă și din care reieșea dimpotrivă, că 2/3 dintre magistrați declaraseră că **nu** au fost supuși unor presiuni politice și nici **nu** aveau cunoștință de presiuni politice asupra colegilor lor¹⁵.

– *„propunerea de către Executiv a persoanelor pentru pozițiile decizionale cheie în justiție a devenit o practică obișnuită: în iulie 2004, un candidat fără experiență în profesia de judecător, dar care a lucrat în calitate de consilier politic la nivel înalt pe parcursul mai*

¹⁵ A se vedea studiul întocmit de Transparency International, în colaborare cu Asociația Română pentru Transparență și IMAS (Institutul de Marketing și Sondaje) în anul 2005, dar pe baza datelor obținute în anul 2004. Rezultatele au fost aproape identice și în anul 2006.